

דגמים של שאלת חקר

מה זאת שאלת חקר, ולשם מה היא נחוצה?

בחירה של שאלת חקר היא למעשה בחירה של כיוון לעבודה. מטרתה של כתיבת עבודה היא לא לסכם את כל החומר המצוי בנושא, אלא לכתוב על שאלה, היבט או בעיה מעניינים הקשורים בנושא. עבודת חקר אמורה לכלול טקסט מקורי, פרי עטו של התלמיד, הממזג בין פריטי המידע שאסף ממגוון מקורות.

בדף זה מובאים דגמים שונים של שאלות חקר, במטרה לסייע לכם לנסח היטב את שאלת החקר שלכם. תוכלו להיעזר בדוגמאות המצורפות.

· דגם 1 – קשר של סיבות וגורמים

דוגמה: כיצד משפיעה השריפה על החי הצומח בחודש?

· דגם 2 – קשר השוואתי

דוגמה: מה ההבדל בין תחנת חשמל הפועלת באמצעות נפט ותחנה הפועלת באמצעות אנרגיה גרעינית?

· דגם 3 – קשר של השפעה

דוגמה: מהי השפעתה של הטמפרטורה על היווצרות סוגים שונים של גבישים?

· דגם 4 – קשר של יתרונות וחסרונות

דוגמה: מהם היתרונות והחסרונות של השימוש ברפואה אלטרנטיבית?

· דגם 5 – תיאור שלבים בהתפתחות של תופעה

תיאור תופעה מאז _____ ועד _____ על פני רצף זמן. דוגמה: אפיונים התפתחותיים של מפעל תעשייתי מסוים לאורך דורות

· דגם 6 – בחינת היחסים בין א' ל – ב' על פני מספר מקורות מידע

דוגמה: הקבלה בין שינויים פוליטיים וחברתיים לבין שינויים טכנולוגיים.

· דגם 7 – חקר מקרה

הסיפור של _____ והתאמתו למודל תיאורטי מסוים. דוגמה: הסיפור של החללית הראשונה והתאמתו למודל התיאורטי של תנועת גרמי השמים.

לפניכם מס' דוגמאות לשאלות חקר בנושאים השונים הקשורים לתחום עבודת החקר השנה.

דוגמאות לשאלות חקר

1. כיצד משפיע הטיפול בשפכים במכון הטיהור (בכ"ס – הוד השרון) על איכות המים באזור?
2. מה הקשר בין קרבת מפעלים לנחלים, לאיכות המים בנחלים?
3. יתרונות וחסרונות בטיהור מים או בטיפול בשפכים?
4. מה הקשר בין הפעלת רכבת כתחבורה ציבורית, לזיהום האוויר?
5. הקשר בין כביש חוצה ישראל לבין בתי גידול של בעלי החיים והצמחים?
6. שיקום נחלים – חקר מקרה – (לדוגמה: שיקום נחל אלכסנדר או נחל ירקון).
7. פעילות של גופים ירוקים – פעולתו של אחד הגופים (רשות שמורות הטבע, החברה להגנת הטבע) מיום הקמתו עד היום – פעילויות, הצלחות וכישלונות.
8. הקשר בין הופעת זנים חדשים של ציפורים בבתי גידול עירוניים (כדוגמת המיינה) לבין אוכלוסיית הציפורים הותיקה.
9. כיצד התערבותו של האדם, בהקמת גרעיני רבייה, תורמת לשמירה על המגוון הביולוגי בארץ? (לבחור מין אחד של יצור חי המפתחים גרעיני רבייה).
10. כיצד פעולות שימור ושיחזור והקמת גרעיני רבייה בגני חיות, יכולה להציל את המגוון הביולוגי?
11. מהי התרומה של הפארק החדש של כ"ס כ"סביבה ירוקה" לשיפור איכות החיים בעיר?
12. סיפור דוד השמש – המצאה ישראלית, כפיתוח הקשור לניצול אנרגיה חלופית.

היעזרו ברשימת ההיגדים, דונו בקבוצה והחליטו מהי הדרך המתאימה על מנת להתמודד עם שאלת החקר שלכם.

מקצוע: הבעה

הנושא הלימודי: עבודת חקר
 "גיל ההתבגרות"
 סוג המשימה: מאפייני שאלת חקר
 מיועד לשכבה: ז', ח'

שאלת חקר

מאפייני שאלת החקר

מנוסחת בדרך כלל כמשפט שאלה. למשל: מה הקשר בין לבין... מהו הקשר בין מקום המגורים והיחס לווייתורים למען השלום.

כוללת שני נושאים (משתני), ומנסה ליצור קשר ביניהם. למשל: המשתנה התלוי הוא היחס לווייתורים, המשתנה הבלתי תלוי הוא מקום המגורים.

העלאת השערה בעקבות השאלה. למשל: ככל שנמצאים רחוק יותר מהשטחים הכבושים, כך תהיה נכונות גדולה יותר לוותר על שטחים.

מנוסחת בבהירות. אין מקום לפרשנויות אחרות והגדרת המשתנים ברורה ובד"כ ניתנת למדידה.

מילים שיעזרו לי לנסח שאלת חקר –

מה הקשר בין... לבין...?
מהי השפעת ה... על ה...? (השפעת גורם אחד על גורם שני)
כיצד ניתן להבין את ה...?
השווה בין ... לבין...?
מהן הסיבות לתופעת ה...?
מהם הגורמים לתהליך...?
באיזה אופן השפיע...?
מדוע...?

התחומים בהם ניתן לשאול שאלת חקר –

כלכלי – עוסק ברווח או הפסד. מהן הסיבות לכך?
חברתי – עוסק במערכת היחסים בין אנשים. כיצד מתייחסים אנשים ל...?
חינוכי – כיצד המערכת החינוכית יכולה לפתור את הבעיה?
רפואי – כיצד ניתן להתגבר על הבעיה מבחינה רפואית?
היסטורי – מהו הקשר של הנושא לאירוע היסטורי?
תקשורתי – באיזו דרך מטפלת התקשורת בנושא?
אקולוגי – מה הקשר בין הנושא לבין איכות הסביבה?
פסיכולוגי – כיצד משפיע הנושא מבחינה נפשית-רגשית?
דתי – כיצד הדת מתייחסת לנושא?
אישי – כיצד אני חש כלפי הנושא?

תהליך בחירת שאלת החקר –

שלב א – אחשוב על התחומים המעניינים אותי ואבחר בתחום המעניין ביותר.
שלב ב' –בצע סיעור מוחין (חשיבה רחבה) לגבי התחום הנבחר.
שלב ג' - אשאל את עצמי שאלות שונות על תחום שבחרתי וארשום אותן. גם חברים ומבוגרים יכולים לעזור בשאלת השאלות.
שלב ד' – השאלות ששאלתי עוסקות בנושאים שונים הקשורים לתחום שנבחר. אבחר מתוכן שני נושאים שנראה לי כי קיים קשר ביניהם.
שלב ה' – אנסח שאלות שבודקות את הקשר שבין שני הנושאים, כלומר שני המשתנים של שאלת החקר: מה הקשר בין... לבין...? מה סוג הקשר: ישר או הפוך?
שלב ו' – מיקוד השאלה על ידי צמצום בזמן, במקום, באוכלוסייה, בגיל, בייעוד או במטרה. למשל: מתי בדיוק מתרחש הנושא? באיזה מקום הוא מתרחש? לגבי איזו אוכלוסייה מתייחס הנושא? האילו גילאים מדובר? מה היתה המטרה או הייעוד?
שלב ו' – הצגת השערות לגבי שאלת החקר. ההשערות מגדירות את הקשר שבין שני המשתנים שבשאלה. אנסח את המשתנה התלוי ואת המשתנה הבלתי תלוי.
שלב ז' – ניסוח מחודש של שאלת החקר, תוך כדי שימת לב לשני המשתנים שבשאלה.